

Станом на теперішній час, можна констатувати, що електронне антикорупційне декларування перебуває на стадії інституалізації та практичного вдосконалення та потребує подальшого детального вивчення, адже функціонування електронної системи декларування опосередковує потребу в якісних інституційно-правових механізмах його забезпечення.

Список використаної літератури:

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. *Офіційний вісник України*. 2014. № 87. Ст. 156.
2. Форма декларації осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування: Рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 2016 року. № 3. *Офіційний вісник України*. 2016. № 55. Ст. 144.
3. Порядок проведення контролю та повної перевірки декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування: Рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 2016 року № 3. *Офіційний вісник України*. 2017. № 14. Ст. 891.

Ключові слова: корупція, фінансовий контроль, антикорупційне декларування, електронна форма, міжнародний досвід.

Ключевые слова: коррупция, финансовый контроль, антикоррупционное декларирование, электронная форма, международный опыт.

Key words: corruption, financial control, anti-corruption declaration, electronic form, international experience.

СОКОЛОВ АНДРІЙ ОЛЕКСІЙОВИЧ

*Університет митної справи та фінансів,
аспірант, адвокат*

БЕЗАЛЬТЕРНАТИВНІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНОГО ТА СУДОВОГО ПОРЯДКУ ВИРІШЕННЯ ПОДАТКОВИХ СПОРІВ В УКРАЇНІ

Європейська інтеграція України вимагає трансформації суспільних інститутів, зокрема при побудові сервісної податкової служби європейського зразка з високим рівнем довіри у суспільстві. Така практика позитивно впливатиме на економічну свободу та розвиток підприємницької діяльності в Україні, інвестиційний клімат в державі. Хоча конституційно-правовий зміст поняття економічної свободи не передбачає отримання конкретних результатів від здійснення економічної діяльності, однак він включає і захист від ризиків, пов'язаних зі свавільними, непередбачуваними й необґрунтованими рішеннями та діями органів публічної влади, зокрема щодо податкового регулювання.

Податкова сфера досить специфічна внаслідок поєднання публічних та приватних інтересів під час пошуку оптимальних способів впливу на податкові відносини. Так, безумовному імперативному обов'язку платника податків сплатити податок кореспондує право держави на його справляння. Визначальним при цьому залишається дотримання прав платника податків у відносинах з контролюючим органом, що неможливо без оптимального врегулювання інституту оскарження їх рішень, дій чи бездіяльності. При цьому, дотримання права на таке оскарження є необхідним атрибутом демократичної організації держави і суспільства.

Правосуддя в Україні здійснюють виключно суди, а делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускаються [1, ст. 124]. Хоча законом може бути визначений обов'язковий досудовий порядок урегулювання спору, адміністративний порядок вирішення спорів в Україні залишається факультативним засобом захисту порушених прав. Такий підхід відповідає практиці частини держав-членів Європейського союзу (Франції, Бельгії, Італії тощо), тоді як в низці інших держав (Німеччина, Нідерланди, Угорщина, Словенія, Польща, Сербія, Данія, Чехія, Румунія тощо) сповідується концепція обов'язкового адміністративного оскарження (представники обох груп держав, однак, можуть мати винятки з загальної концепції для окремих сфер) [2].

За податковим законодавством України платник податків наділений правом оскаржувати рішення, дії (бездіяльність) контролюючих органів (посадових осіб), в адміністративному або судовому порядку [3, підп. 17.1.7 п. 17.1 ст. 17].

Відповідно до пункту 56.2 статті 56 ПК України [3], у разі коли платник податків вважає, що контролюючий орган неправильно визначив суму грошового зобов'язання або прийняв будь-яке інше рішення, що суперечить законодавству або виходить за межі повноважень контролюючого органу, встановлених цим Кодексом або іншими законами України, він має право звернутися до контролюючого органу вищого рівня із скаргою про перегляд цього рішення. Отже, процедура оскарження рішень контролюючих органів і вирішення спорів з платниками податків реалізується у межах самої системи податкових органів.

На думку М.В. Лошицького, право на адміністративне оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень безпосередньо до них самих або до адміністративних органів, які є вищими в системі ієрархічного підпорядкування, є важливим і необхідним механізмом досудового врегулювання спору між громадянином і відповідним органом. Вирішення таких спорів у межах адміністративного оскарження надає можливість суб'єктам господарювання, окремим громадянам захистити свої інтереси, виявити недоліки в роботі органів публічної влади та своєчасно їх усунути, зекономити час і зусилля, оминаючи судову форму захисту [4, с. 146].

Хоча адміністративне оскарження і покликане звернути увагу компетентних органів на порушення законодавства і в такий спосіб

захистити існуючі в державі та суспільстві правовідносини, централізація процесу прийняття рішень зумовлює низьку довіру до процедури адміністративного оскарження. Так, за результатами опитування, проведеного Радою бізнес-омбудсмена протягом березня – травня 2019 року: 300 опитаних (або 90,1% з тих, хто визначився із відповіддю на відповідне питання) вважають, що не можна (радіше не можна) розраховувати на неупереджений, повний і справедливий розгляд скарги, поданої в порядку чинного адміністративного оскарження [5, с. 7].

Процедура адміністративного оскарження залишається малоефективною для платника податків, незважаючи на широкий перелік наданих йому прав. Так, протягом січня – березня 2020 року до ДПС надійшло 5 304 повторних скарги на 6 767 податкових повідомлень-рішень, за результатами розгляду скасовано повністю та частково лише 1 328 податкових повідомлень-рішень (рішень, вимог) на 1 482,1 млн гривень [6]. Для прикладу, протягом січня – грудня 2019 року до ДПС (ДФС) надійшло 24 679 повторних скарг на 32 634 податкових повідомлень-рішень, за результатами розгляду скасовано повністю та частково лише 6 403 податкових повідомлень-рішень на 14 761,3 млн гривень [7].

Відтак, особам, які зіштовхнулися з недобросовісною поведінкою публічних суб'єктів (недбалість, упередженість, некомпетентність, зловживання правом тощо), якнайшвидше ініціювання судового процесу у багатьох випадках видається більш доцільним кроком, аніж витрачання часу та ресурсів на досудове врегулювання. Серед 344 представників бізнесу, опитаних Радою бізнес-омбудсмена, 87,2% вважають, що не можна (радіше не можна) розраховувати на неупереджений, повний і справедливий розгляд скарги, поданої в порядку адміністративного (відомчого) оскарження. Якщо є можливість оскаржити незаконне рішення (дію, бездіяльність) державного органу спочатку в адміністративному порядку або ж одразу до суду, 26,7% одразу звернуться до суду, незважаючи на те, що адміністративне (відомче) оскарження є більш швидким та економним, ніж судове оскарження [5, с. 12-13].

У 2018 та 2019 роках до окружних адміністративних судів надійшло відповідно 25 664 та 33 384 справи з питань адміністрування податків, зборів, платежів, а також контролю за дотриманням вимог податкового законодавства [8]. Протягом січня – грудня 2019 року судами розглянуто 18,4 тис. справ на суму 81,5 млрд гривень, з них: на користь органів ДПС (ДФС) – 10,9 тис. справ (у т.ч. немайнові спори) на суму 59,5 млрд гривень, що складає 59,2% від кількості та 73% від суми розглянутих судами справ, та на користь платників податків – 7,5 тис. справ на 22 млрд гривень (або 40,8% від кількості та 27% від суми розглянутих справ) [7].

Велика кількість таких справ та постійне зростання їх числа послаблюють спроможність судів розглядати їх в межах розумного строку. Існуючі в Україні процедури не забезпечують швидкого й дешевого врегулювання податкового спору, його вирішення на засадах справед-

ливості, а не тільки відповідно до суворих правових норм. Вказані обставини зумовлюють запровадження альтернативних способів вирішення податкових спорів. При цьому, нові форми правового захисту платників податків повинні не відмінати, а вдосконалювати існуючі механізми узгодження приватних та публічних інтересів.

У світовій та європейській практиці при врегулюванні конфліктів (спорів) широкого застосування набув інститут медіації, який надає можливість обирати досудові і позасудові способи для вирішення конфліктів (спорів) при збереженні можливості звертатись до суду для їх вирішення.

Наразі законодавством України процедура медіації є неврегульованою, однак практика вирішення конфліктів (спорів) шляхом медіації поступово збільшується. 22 квітня 2020 року уряд схвалив законопроект «Про медіацію» [9], підготовка якого, серед іншого, продиктована також необхідністю ратифікації та імплементації Сінгапурської конвенції про медіацію.

Сподіваємось, чергова спроба запровадити дієвий механізм буде вдалою, а законопроект відповідатиме сучасним вимогам та реаліям країни, що дозволить підійти до розв'язання існуючих проблем і наблизить контролюючі органи до платників податків за принципом їх рівності й неупередженості.

Список використаної літератури:

1. Конституція України: Верховна Рада України; Конституція України, Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Dacian Dragos. Administrative Appeal. *Global Encyclopedia of Public Administration, Public Policy, and Governance*. Farazmand, A. (Ed.). 2018. Pp. 1-6. – URL: https://www.researchgate.net/publication/304532967_Administrative_Appeal.
3. Податковий кодекс України: Кодекс України; Закон, Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
4. Лошицький М. В. Адміністративне оскарження як спосіб захисту прав громадян у діяльності органів публічної адміністрації / М. В. Лошицький // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. – 2015. – Вип. 31(2). – С. 146-150.
5. Системний звіт «Адміністративне оскарження: поточний стан та рекомендації» (липень 2019). Рада бізнес-омбудсмена. – 80 с. – URL: https://boi.org.ua/media/uploads/system_aug2019/2_2019_sytem_ua.pdf.
6. Інформація щодо оскаржень рішень станом на 01.04.2020 року. – URL: <https://www.tax.gov.ua/diyalnist/-pokazniki-roboti/vregulyuvannya-podatkovih/informatsiya-schodo-oskarjen-rishen/415326.html>.
7. Інформація щодо оскаржень рішень станом на 01.01.2020 року. – URL: <https://www.tax.gov.ua/diyalnist/-pokazniki-roboti/vregulyuvannya-podatkovih/informatsiya-schodo-oskarjen-rishen/405429.html>.
8. Про розгляд запиту від 14.04.2020: Лист від 21.04.2020 року № інф/С334-20-336/20; Державна судова адміністрація України.

9. Денис Малюська: схвалений урядом законопроект «Про медіацію» дозволить розвантажити судову систему. – URL: https://minjust.gov.ua/news/ministry/denis-malyuska-shvaleniy-uryadom-zakonoproekt-pro-mediatsiyu-dozvolit-rozvantajiti-sudovu-sistemu?fbclid=IwAR3FCKAxpUnsirnN3Vjs7UnE1BxbscM7f_d1xF8dTkUvG00SLEu_q6aL0t-U.

Ключові слова: податковий спір, адміністративне оскарження, судове оскарження, альтернативні способи вирішення спору, медіація.

Ключевые слова: налоговый спор, административное обжалование, судебное обжалование, альтернативные способы решения спора, медиация.

Key words: tax dispute, administrative appeal, judicial appeal, alternative dispute resolution, mediation.

ЯРОВА АНАСТАСІЯ ЄВГЕНІВНА

*Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
аспірант кафедри адміністративного права
та адміністративної діяльності*

ПРИНЦИПИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я: КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ВИДИ

Охорона здоров'я – один із пріоритетних напрямів державної діяльності. Держава формує політику охорони здоров'я в Україні та забезпечує її реалізацію (ст. 12) [1]. Корупція в сфері охорони здоров'я – це соціальне явище, яке має соціальну обумовленість, соціальні закономірності розвитку та здійснює негативний вплив на соціальні процеси, які існують саме в цій сфері. Причому соціальною ціною такого явища зазвичай є життя та здоров'я людини та суспільства в цілому [2, с. 246]. На сьогодні питання класифікації та переліку принципів запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у сфері охорони здоров'я залишилось поза увагою дослідників, що вказує на актуальність даної теми.

В юридичній енциклопедії термін «принципи» (від фр. «principe», lat. «principium» – начало, основа) визначається як: «основні засади, вихідні ідеї, що характеризуються універсальністю, загальною значущістю, вищою імперативністю і відображають суттєві положення теорії, вчення, науки, системи внутрішнього й міжнародного права, політичної, державної чи громадської організації; внутрішні переконання людини, що визначає її ставлення до дійсності, суспільних ідей...» [3, с. 110]. З наукової позиції Д.М. Овсянко принципи представляють собою загальні положення, основоположні вимоги, найважливіші з яких закріплюються в законодавстві [4, с. 33]. На думку Колодій А. М. юридичні принципи: а) нормативно-регулятивні, всезагальні, обов'язкові, об'єктивно-зумовлені, історичні й ідейно-політичні категорії; б) їх соціальною функцією є регулювання й охорона суспільних відносин; в) вони є самостійною юридичною категорією, тобто мають відокрем-